Wymagania na poszczególne stopnie szkolne z przedmiotu – Chemia **Rok szkolnym 2026/2027**

Klasa 3Ft

Efekty kształcenia	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
DZIAŁ: REAKCJE W ROZTWORACH WODNYCH					
Uczeń pisze równania dysocjacji elektrolitycznej związków nieorganicznych z uwzględnieniem dysocjacji stopniowej.	- podaje definicję dysocjacji elektrolitycznej; - wymienia grupy związków nieorganicznych, które ulegają dysocjacji;	- wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów jednoprotonowych; - zapisuje równania dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli bez uwzględniania dysocjacji wielostopniowej;	- wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów wieloprotonowych;	- wyjaśnia proces dysocjacji jonowej z uwzględnieniem roli wody w tym procesie; - zapisuje równania dysocjacji jonowej kwasów z uwzględnieniem dysocjacji wielostopniowej;	- porównuje przebieg dysocjacji jonowej dla kwasu słabego i mocnego;
Uczeń stosuje termin stopień dysocjacji dla ilościowego opisu zjawiska dysocjacji elektrolitycznej.	- podaje definicję stopnia dysocjacji; - zapisuje wzór na stopień dysocjacji;	- wyjaśnia zależność pomiędzy mocą kwasów a stopniem dysocjacji; - wymienia czynniki, które wpływają na stopień dysocjacji;	- wykonuje proste obliczenia chemiczne z zastosowaniem pojęcia stopnia dysocjacji;	- ustala skład ilościowy roztworów kwasów z wykorzystaniem stopnia dysocjacji;	- oblicza stopień dysocjacji słabego kwasu jednoprotonowego znając jego pH i stężenie;
Uczeń interpretuje wartości pH w ujęciu jakościowym i ilościowym (np. związek między wartością pH a stężeniem jonów wodorowych).	- definiuje pojęcia: odczyn roztworu, pH, pOH, wskaźniki kwasowo-zasadowe; - wymienia popularne wskaźniki kwasowo-zasadowe;	- wyjaśnia co to jest skala pH i w jaki sposób można z niej skorzystać; - określa odczyn i pH roztworów z użyciem wskaźników kwasowo-zasadowych;	- projektuje i przeprowadza doświadczenie mające na celu ustalenie pH i odczynu roztworów kwasów, zasad i soli; - oblicza pH roztworu, znając stężenia jonów H^+ lub OH^-;	- oblicza stężenie mocnego kwasu i zasady, znając pH jego roztworu; - wyjaśnia związek pomiędzy pH a iloczynem jonowym wody;	
Uczeń uzasadnia przyczynę kwasowego odczynu wodnych roztworów kwasów, zasadowego odczynu wodnych roztworów niektórych wodorotlenków (zasad) i amoniaku oraz odczynu niektórych wodnych roztworów soli; pisze odpowiednie równania reakcji.		- wyjaśnia przyczynę kwasowego odczynu wodnych roztworów kwasów; - wyjaśnia przyczynę zasadowego odczynu roztworów zasad;	- określa odczyn niektórych wodnych roztworów soli; - zapisuje równanie potwierdzające zasadowy odczyn wodnego roztworu amoniaku;	- zapisuje równania hydrolizy potwierdzające odczyn niektórych wodnych roztworów soli;	

Uczeń pisze równania reakcji: zobojętniania, wytrącania osadów i wybranych soli z wodą w formie jonowej pełnej i skróconej.	- wyjaśnia, na czym polega reakcja zobojętniania i reakcja wytrącania osadów; - wskazuje w oparciu o tabelę rozpuszczalności, czy dana sól lub wodorotlenek będzie tworzyła osad;	- zapisuje równania reakcji zobojętniania i wytrącania osadów w formie cząsteczkowej;	- zapisuje równania reakcji zobojętniania i wytrącania osadów w formie jonowej i jonowej skróconej; - analizuje tabelę rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie pod kątem możliwości przeprowadzenia reakcji strącania osadów;	- projektuje doświadczenie, którego celem jest otrzymanie związku trudno rozpuszczalnego w wodzie; - projektuje doświadczenie: *Reakcja kwasu z zasadą z wykorzystaniem wskaźników kwasowo-zasadowych*	- znajduje zastosowania reakcji zobojętniania w życiu codziennym;
DZIAŁ: SZYBKOŚĆ REAKCJI I EFEKTY ENERGETYCZNE REAKCJI					
Uczeń definiuje szybkość reakcji (jako zmianę stężenia reagenta w czasie).	- podaje definicję szybkości reakcji;	- rozwiązuje proste zadania obliczeniowe z wykorzystaniem szybkości reakcji;	- wyjaśnia pojęcie szybkości reakcji;		
Uczeń przewiduje wpływ: stężenia (ciśnienia) substratów, obecności katalizatora, stopnia rozdrobnienia substratów i temperatury na szybkość reakcji; projektuje i przeprowadza odpowiednie doświadczenia.	- wymienia czynniki wpływające na szybkość reakcji chemicznej; - definiuje pojęcie katalizatora;	– omawia wpływ różnych czynników na szybkość reakcji chemicznej;	- projektuje i opisuje doświadczenie, którego celem jest zbadanie wpływu rozdrobnienia, stężenia i temperatury na szybkość reakcji chemicznej; - wyjaśnia różnicę między katalizatorem a inhibitorem reakcji;	- wyjaśnia, w jaki sposób rozdrobnienie substratów, stężenie substratów, temperatura wpływają na szybkość reakcji;	- wyszukuje informacje na temat katalizatorów w procesach biochemicznych;
Uczeń stosuje pojęcia: egzoenergetyczny, endoenergetyczny, energia aktywacji do opisu efektów energetycznych przemian; zaznacza wartość energii aktywacji na schemacie ilustrującym zmiany energii w reakcji egzo- i endoenergetycznej.	- definiuje pojęcia: proces egzoenergetyczny, proces endoenergetyczny, energia aktywacji;	- wyjaśnia pojęcia proces egzo- i endoenergetyczny; - podaje przykłady procesów egzo- i endoenergetycznych;	- szkicuje wykres ilustrujący zmiany energii w reakcjach egzo- i endoenergetycznych; - zaznacza wartość energii aktywacji na wykresie energetycznym reakcji;	- omawia wykres energetyczny reakcji z uwzględnieniem znaczenia energii aktywacji;	
Uczeń porównuje wartość energii aktywacji			- porównuje wartość energii aktywacji dla	- wyjaśnia wpływ katalizatora na wzrost szybkości reakcji jako efekt	– wyszukuje informacje o roli katalizatorów w

przebiegającej z udziałem i bez udziału katalizatora.			reakcji katalizowanej i niekatalizowanej;	obniżenia energii aktywacji;	procesie oczyszczania spalin;
Uczeń stosuje pojęcie entalpii; interpretuje zapis $\Delta H < 0$ i $\Delta H > 0$; określa efekt energetyczny reakcji chemicznej na podstawie wartości entalpii.		- określa efekt energetyczny reakcji chemicznej na podstawie wartości entalpii;	- kwalifikuje podane przykłady reakcji chemicznych do reakcji egzoenergetycznych ($\Delta H < 0$) lub endoenergetycznych ($\Delta H > 0$) na podstawie różnicy entalpii substratów i produktów;	- wyjaśnia pojęcie entalpii;	
DZIAŁ: WĘGLOWODORY					
Uczeń zapisuje wzory sumaryczne, strukturalne, półstrukturalne oraz nazywa na podstawie wzorów węglowodory zawierające w szkielecie do 8 atomów węgla.	- definiuje pojęcia: *węglowodory, węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkany, alkeny, alkiny*; - podaje wzór ogólny szeregu homologicznego alkanów, alkenów i alkinów - wymienia nazwy alkanów, alkenów i alkinów zawierających do 8 atomów węgla;	- zapisuje wzory sumaryczne alkanów, alkenów i alkinów zawierających do 8 atomów węgla na podstawie wzoru ogólnego; - zapisuje wzory strukturalne i półstrukturalne alkanów, alkenów i alkinów o prostych łańcuchach, tworzy nazwę na podstawie wzoru;	- klasyfikuje związek do alkanów, alkenów lub alkinów na podstawie wzoru sumarycznego;	- zapisuje wzory półstrukturalne alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchu rozgałęzionym, tworzy nazwę takich związków na podstawie wzoru;	- wyjaśnia pojęcie rzędowości atomów węgla;
Uczeń stosuje pojęcia: homolog, szereg homologiczny, wzór ogólny, izomeria konstytucyjna (szkieletowa, położenia, grup funkcyjnych); rozpoznaje i klasyfikuje izomery; rysuje wzory izomerów konstytucyjnych o podanym wzorze sumarycznym;	- definiuje pojęcia: *homolog, szereg homologiczny, izomeria konstytucyjna;* - wymienia rodzaje izomerii;	- wskazuje izomery konstytucyjne związków o podanych wzorach sumarycznych;	- wyjaśnia, na czym polega izomeria konstytucyjna, podaje jej przykłady; - rozpoznaje i określa rodzaj izomerii konstytucyjnej danego związku chemicznego;	- rysuje wzory izomerów konstytucyjnych o podanym wzorze sumarycznym i nazywa je;	
Uczeń opisuje właściwości fizyczne alkanów, porównuje właściwości substancji	- wymienia właściwości fizyczne metanu, etanu,	- opisuje tendencję zmian właściwości fizycznych	- wyjaśnia przyczynę zmian właściwości fizycznych		

wynikające z różnic w budowie cząsteczek.	propanu, butanu, etenu, etynu;	alkanów, alkenów i alkinów;	nierozgałęzionych węglowodorów;		
Uczeń opisuje właściwości chemiczne alkanów, alkenów i alkinów na przykładzie reakcji spalania, substytucji (alkany), polimeryzacji (alkeny) i addycji (alkeny i alkiny).	- wymienia właściwości chemiczne alkanów, alkenów i alkinów; - definiuje pojęcia: reakcja spalania, reakcja substytucji, reakcja addycji; - wymienia produkty reakcji spalania węglowodorów;	- zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i niecałkowitego alkanów, alkenów i alkinów; - wyjaśnia termin polimeryzacja i podaje zastosowanie tej reakcji w życiu codziennym;	- zapisuje równania reakcji substytucji Cl_2 lub Br_2 do metanu i etanu; - zapisuje równania reakcji addycji Cl_2, Br_2, H_2 do alkenów i alkinów; - projektuje doświadczenie, które pozwala odróżnić węglowodór nasycony od nienasyconego z wykorzystaniem wody bromowej lub roztworu $KMnO_4$;	- zapisuje równania reakcji substytucji Cl_2 lub Br_2 do propanu i butanu, uwzględniając różne produkty substytucji; - zapisuje równania reakcji addycji HBr i HCl do alkenów i alkinów, uwzględnia możliwość powstania kilku produktów; - zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu;	- wyjaśnia mechanizm reakcji addycji wodoru do alkenów i mechanizm reakcji polimeryzacji;
Uczeń opisuje budowę cząsteczki benzenu, z uwzględnieniem delokalizacji elektronów; wyjaśnia, dlaczego benzen, w przeciwieństwie do alkenów i alkinów, nie odbarwia wody bromowej ani wodnego roztworu manganianu(VII) potasu;	- definiuje pojęcie węglowodór aromatyczny; - zapisuje wzór sumaryczny i półstrukturalny benzenu;	- wyjaśnia, co oznacza, że benzen posiada wiązanie zdelokalizowane; - zapisuje i nazywa wzory półstrukturalne homologów benzenu;	- projektuje i opisuje doświadczenie, którego celem jest porównanie właściwości benzenu z właściwościami alkenów i alkinów w reakcji z Br_2 lub wodnym roztworem $KMnO_4$;	- wyjaśnia, dlaczego benzen, w przeciwieństwie do alkenów i alkinów, nie odbarwia wody bromowej ani wodnego roztworu manganianu(VII) potasu; - zapisuje równania reakcji benzenu z Cl_2, Br_2 w obecności katalizatora;	- wyjaśnia, na czym polega reakcja nitrowania i jakie jest zastosowanie tej reakcji w przemyśle;
Uczeń wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje na temat destylacji ropy naftowej i pirolizy węgla kamiennego.		- wyszukuje informacje na temat destylacji ropy naftowej i pirolizy węgla kamiennego;	- wymienia produkty destylacji ropy naftowej i ich zastosowanie; - wymienia produkty pirolizy węgla kamiennego i ich zastosowanie;	- porównuje proces destylacji ropy naftowej i pirolizy węgla kamiennego;	
Uczeń wyjaśnia pojęcie liczby oktanowej (LO) i podaje sposoby zwiększania LO benzyny; tłumaczy, na czym polega kraking oraz reforming.		- wyjaśnia pojęcie liczby oktanowej (LO);	- wymienia sposoby zwiększenia liczby oktanowej benzyny;	- wyjaśnia pojęcia kraking i reforming i podaje zastosowanie tych procesów w przemyśle;	